

12 במאי 2014

נייר עמדה לקראת דיון בנושא תמותת עובדים תאילנדים בחקלאות, בוועדת עובדים זרים, 12.5.14

מבוא:

בישראל כיום מועסקים כ-22,000 עובדים זרים בחקלאות, המגיעים ברובם מתאילנד. זאת בעקבות הסכם בילטרלי שנחתם בין ישראל לתאילנד ומיושם החל מיולי 2012.

אופן העסקתם של מהגרי עבודה בחקלאות, מביא במקרים רבים לפגיעה בזכויותיהם. המיקום המבודד של המשקים החקלאיים, העדר שפת משותפת לתקשורת לשני הצדדים, כבילה הלכה למעשה לחקלאי ולמשק החקלאי והעדר אכיפה יעילה בתחום- מביאים את מהגרי העבודה למלחמה יומיומית על זכויותיהם מול החקלאים. מבני המגורים של מהגרי העבודה, הנמצאים לרוב במקום נסתר מהעין, מאחורי הבתים של המעסיקים או מחוץ למושב, תנאי העסקה פוגעניים, אי תשלום שכר מינימום, שימוש בלתי מוגן ובלתי מבוקר בחומרי הדברה כימיים ותלות כמעט מוחלטת במעסיק - פותחים דלת לניצול העובדים והעובדות במקום עבודתם. להרחבה בנושא תנאי העסקה ותנאי מגוריהם של מהגרי עבודה בתחום החקלאות ניתן לקרוא בנייר עמדה בנושא.

לפיכך, בבואנו לדון בתופעת תמותת מהגרי העבודה מתאילנד, יש להתייחס לתנאי העסקתם ותנאי מגוריהם של העובדים, לתופעה רחבת היקף של שימוש בחומרי הדברה ללא מיגון ראוי וכן לבעיות בנגישות שירותי הבריאות לעובדים.

תופעות בולטות בגישה לשירותי הבריאות:

1. העדר גישה לשירותי בריאות בבתי החולים - הצוות הרפואי בבתי חולים רבים אליהם מגיעים העובדים לקבל טיפול, אינו מסוגל לתקשר עם העובדים. לבתי החולים אין הקצאת שירותי תרגום ולכן כל תקשורת שלהם עם העובדים נעשית אך ורק באם המעסיק מספק שירותי תרגום. קו לעובד מקבל פניות רבות מבתי החולים בבקשה לתרגום ותיווך בין מהגרי עבודה לרופאים. לאחרונה, בית חולים בצפון הארץ נתן מלאי תרופות למהגר עבודה בתחום החקלאות, זאת ללא הסבר או תקשורת בשפת העובד. משלא התקיימה תקשורת בין העובד לבין בית החולים, בלע העובד כמות מופרזת מאותה תרופה אותה קיבל והובהל לבית החולים לשטיפת קיבה. מצב זה, כמו רבים אחרים, נובע מחוסר בתקשורת יעילה בין העובדים לבתי החולים. לכן במקרים רבים מעדיפים העובדים והמעסיקים להימנע מהבאת העובד לבתי החולים ובכך נמנעת הלכה למעשה הגישה אל שירותי הבריאות עבור העובדים.
2. אי מתן שירותי תרגום בקופות החולים - בעוד שכמעט בכל המושבים קיימת מרפאה מקומית, אין העובדים יכולים לגשת למרפאה לפי רצונם. ראשית, למרות התשלום הגבוה על שירותי הבריאות, לא נאותו חברות הביטוח להקצות מתורגמנים על מנת שהעובדים יוכלו לתקשר עם הרופא בקופת החולים כראוי. שנית, עובדים רבים מדווחים לקו לעובד כי אין הם מורשים לעזוב את עבודתם ולגשת למרפאה באופן עצמאי ללא קבלת אישור ממעסיקם, אשר לפי לעיתים רבות עונה בשלילה לבקשה ו מצידם.
3. אי תשלום לעובדים עבור ימי מחלה - עובדים רבים מדווחים לקו לעובד כי כאשר הם חולים הם אינם מקבלים תשלום עבור ימי מחלה בניגוד לחוק. לכן, עובדים רבים חוששים לדווח כי הם חולים ונושאים מחלות ומחויבים לאורך זמן. כך למשל, עובד באזור רמת נגב דיווח לקו לעובד על תאונת עבודה בה הוא שבר את אחת מצלעותיו. העובד מסרב לגשת

קו לעובד הגנה על זכויות עובדים

תל אביב נחלת בנימין 75, ת.ד. 2319 תל- אביב יפו 61022 **טל:** 03-6883766 **פקס:** 03-6883537
חיפה הרצל 18, חדר 224, חיפה 33121 **טל:** 04-8643350 **פקס:** 04-8644238
נצרת מרכז הבשורה - איזור המעיין, ת.ד. 2694, נצרת 16126 **טל:** 04-6082228 **פקס:** 153-4-6082228

אתר: www.kavlaoved.org.il | דוא"ל: email@kavlaoved.org.il

לבית החולים מכיוון שיודע כי כאשר יתברר העניין ויצטרך לנוח ולא לעבוד, יפסיד ימי עבודה ללא תשלום עבור ימי מחלה.

4. פחד מגירוש בשל אי כשירות לעבודה - קו לעובד מבצע סיורי שטח בהם עובדים מביעים את פחדם מגירוש חזרה לתאילנד בשל אי כשירות לעבודה בעקבות מחלה. במצב עניינים זה, עובדים ממעטים לדווח על מחלות או כאבים ובכך לא ניגשים לשירותי הבריאות בעת הצורך.

5. תלות במעסיק לקבלת שירותי בריאות - מפאת המיקום המרוחק של המושבים משירותי בריאות, העובד כמעט ותלוי תלות מוחלטת במעסיק על מנת להגיע ולקבל שירותי בריאות נאותים והולמים. מכיוון שכך, עובדים רבים נתונים להחלטתם של מעסיקהם באם הלה מעריך כי יש צורך ברופא או באם יש צורך בבית החולים. בשל תלות זו, נמנעת מעובדים רבים הגישה לשירותי הבריאות כאשר הם צריכים אותם ולעיתים הם מגיעים לבתי החולים במצב אנוש. כמו כן, עובדים רבים מדווחים כי כרטיס קופת החולים שלהם מוחזק אצל המעסיק וכן כל המסמכים הרפואיים. במציאות כזו, אין לעובד כל יכולת שליטה על מצבו הרפואי לרבות היכולת לגשת לשירותי הבריאות כרצונו.

תופעות בולטות בשימוש בחומרי הדברה בקרב עובדי חקלאות:

1. אי מתן הדרכות - עובדים רבים מדווחים כי מעולם לא קיבלו הדרכה על השימוש בחומרי הדברה כראוי ובשפתם. עבודה עם חומרים כימיקלים ללא הדרכה ראויה עלולה להביא לשימוש לא מבוקר בחומרי ההדברה ובכך להזיק הן לעובדים ולבריאותם והן לתוצרת החקלאית.

2. אי מתן אמצעי מיגון ראויים - מתלונות שמגיעות לקו לעובד עולה כי לעובדי החקלאות לא ניתנים אמצעי המיגון הנדרשים על פי חוק בעבודה עם חומרי הדברה. כמו כן, העובדים נוהגים על מכוונות הדברה כגון טרקטורים, ללא רישיונות וללא מיגון בהדברה מסוג זה. כתוצאה מכך, עובדים רבים מדווחים על בעיות בעיניים, כאבי ראש וסחרחורות, קשיים בנשימה ובעיות עור שונות המתעוררות במגע עם החומרים הכימיקלים. מפאת חוסר נגישות שירותי הבריאות אל העובדים, עלולים תסמינים אלו להתפתח ולהפוך למחלות מסוכנות לעובדים.

3. אכיפה בלתי אפקטיבית של תקנות בטיחות ובריאות בעבודה של משרד הכלכלה - ממעקב השוטף שמתבצע בקו לעובד בנוגע לתלונות בנושא הדברה עולה כי גם לאחר ביקורת מפקחי המשרד במשק החקלאי, לא השתנה מצבם של העובדים. לרוב, האכיפה מתבצעת ללא אמצעי תרגום ולכן מפקחי המשרד נאלצים לברר את התלונה עם המעסיק, ולא עם העובדים המתלוננים. בכלך, נמנע המשרד מאכיפה אפקטיבית. יתרה מזאת, ממידע שהגיע לקו לעובד עולה כי סמכויותיהם של מפקחי הבטיחות והבריאות בעבודה, מוגבלים ולכן אין באכיפתם כוח מרתיע ויעיל להפסקת התופעה של עבודה עם חומרי הדברה ללא מיגון.

* להמלצותינו בנוגע לשימוש מבוקר ומוגן בחומרי הדברה ניתן לפנות לתיקון תקנות הבטיחות בעבודה (עובדים בחמרי-הדברה) התשע"ג-2013, אשר הוגש לבחינה במשרד הכלכלה.

קו לעובד הגנה על זכויות עובדים

תל אביב נחלת בנימין 75, ת.ד. 2319 תל-אביב יפו 61022 **טל:** 03-6883766 **פקס:** 03-6883537
חיפה הרצל 18, חדר 224, חיפה 33121 **טל:** 04-8643350 **פקס:** 04-8644238
נצרת מרכז הבשורה - איזור המעיין, ת.ד. 2694, נצרת 16126 **טל:** 04-6082228 **פקס:** 153-4-6082228

המלצות עיקריות:

האחריות להנגשת שירותי הבריאות למהגרי עבודה מתאילנד חלה בראש ובראשונה על מדינת ישראל אשר מביאה את העובדים במסגרת הסכם בילטרלי עם ממשלת תאילנד. במסגרת אחריותה עליה לכלול את מהגרי העבודה תחת חוק הבריאות הממלכתי ולאפשר להם גישה חופשית ושיוויונית לשירותי הבריאות בישראל. מאחר וכיום מהגרי העבודה מבוטחים על ידי חברות ביטוח פרטיות, עליהן אחריות להנגשת שירותי הבריאות עליהם משלמים העובדים והמעסיקים סכומים גבוהים.

1. הקצאת משאבים לאמצעי תרגום בבתי החולים – לפי צו עובדים זרים 2001, חייב בית החולים לטפל בכל מצב חירום רפואי. לכן, על משרד הבריאות אשר אחראי על בתי החולים, חלה החובה להקצות שירותי תרגום זמינים לבתי החולים ברחבי הארץ. זאת, על מנת לאפשר לבתי החולים לטפל באופן יעיל במהגרי העבודה מתאילנד אשר מגיעים לפתחו ולמנוע הדרדרות של מצבים רפואיים אשר עלולים להביא למות העובדים בשל חוסר תקשורת בין מהגר העבודה לבין הצוות הרפואי.

2. הנגשת שירותי הבריאות בקופות החולים ובמרפאות - במסגרת הנגשת שירותי הבריאות של קופות החולים, יש ליצור מערכת שתתמוך במהגרי עבודה בתחום החקלאות באזור מגוריהם. ראשית, יש להקצות שירותי תרגום למרפאות במושב בימים ושעות ספציפיים בהם יוכלו העובדים להגיע למרפאה ולקבל שירותי בריאות בשפתם. שנית, על הלשכות הפרטיות ליידע את העובדים עם הגעתם לראשונה למקום העבודה אודות שעות הפעילות והשירותים הניתנים להם במרפאה. על הלשכה הפרטית ועל המעסיק האחריות ליידע את העובדים בכל השירותים הרפואיים הניתנים במושב וכן לוודא כי כרטיסי קופות החולים נמצאים אצל העובדים. כמו כן, על המעסיקים לאפשר לעובדים לגשת למרפאה ביום ובשעת קבלת הקהל, באופן חופשי.

3. הנגשת שירותי הביטוח לעובדים - צו עובדים זרים לשנת 2001 מגדיר את אחריות חברות הביטוח כלפי מהגרי עבודה. אחריות זאת כוללת הנגשת שירותי הבריאות בישראל לעובדים וכן מגוון שירותי בריאות להן זכאי העובד. בין השאר, וכפי שניתן לראות בפוליסת הביטוח עליה חתומים מהגרי העבודה, חברת הביטוח מפעילה מוקד טלפוני נגיש לעובדים המאפשר להם לדעת יותר על זכויותיהם הרפואיים. על מנת ששירות זה אכן יהיה זמין לעובדים, על חברות הביטוח לקיים מענה טלפוני בשפת העובדים שם יוכלו לקבל את כל המידע הביטוחי הנחוץ להם.

4. פיקוח על חברות הביטוח וכן על הנגישות לשירותי הבריאות - כאמור, אחת הבעיות המרכזיות אשר עולות מתלונות העובדים הינה אובדן ימי עבודה ואי תשלום עבור ימי מחלה. בעיה זו מביאה לכך שעובדים ממעטים להשתמש בשירותי הבריאות ומעדיפים להמשיך לעבוד למרות חולי או קושי פיסי בעבודה. לפיכך, על משרד הכלכלה ורשות האוכלוסין וההגירה לפקח על נגישות שירותי הבריאות לעובדים דרך הטלת קנסות למעסיקים שאינם מאפשרים לעובדיהם לגשת לשירותי הבריאות באופן חופשי. זאת על ידי היענות לתלונות עובדים אשר לא שולמו להם ימי המחלה כחוק. אמצעי הרתעה זה ימנע מהמעסיקים לגזול את כספי דמי המחלה של העובדים. לעובדים, אכיפה אפקטיבית של חוקי העבודה תאפשר שימוש בשירותי הבריאות באופן חופשי ובכך ימנעו מצבי חירום רפואיים רבים. כמו כן, על האגף לביטוח ושוק ההון במשרד האוצר לבצע את עבודתו הרגולטורית ולחייב את חברות הביטוח לנגישות מקסימאלית למהגרי העבודה אותן היא מבטחת, בראש ובראשונה דרך מתן שירותים בשפת העובדים.

קו לעובד הגנה על זכויות עובדים

תל אביב נחלת בנימין 75, ת.ד. 2319 תל-אביב יפו 61022 **טל:** 03-6883766 **פקס:** 03-6883537

חיפה הרצל 18, חדר 224, חיפה 33121 **טל:** 04-8643350 **פקס:** 04-8644238

נצרת מרכז הבשורה - איזור המעיין, ת.ד. 2694, נצרת 16126 **טל:** 04-6082228 **פקס:** 153-4-6082228